

ANDREJ SLÁDKOVIČ *vlastným menom*

Andrej Braxatoris

(* 1820 **Krupina** — † 1872 **Radvaň nad Hronom**)— básnik, literárny kritik a prekladateľ, predstaviteľ slovenskej romantickej generácie.

ŽIVOTOPIS ANDREJA SLÁDKOVIČA:

Narodil sa v rodine Andreja Braxatorisa, učiteľa krupinskej národnej zmiešanej školy ešte z josefínskych čias, a Terézie Braxatorisovej, rodenej Bartolomeidesovej, ako ôsme zo štrnástich detí. Matku stratil v mladom veku, jeho otec sa druhýkrát oženil s Elizabethou Kellnerovou a mal s ňou ešte tri deti. Sládkovičov otec bol nielen učiteľom, ale aj spisovateľom, jedným z členov Slovenskej literárnej spoločnosti banskej, ktorá vznikla v roku 1812 zásluhou A. Lovicha, B. Tablica, J. Seberiniho a iných.

Andrej Sládkovič študoval v Petrovčanoch, od roku 1832 v Banskej Štiavnici. Na štiavnickom lýceu založili

slovenskí študenti v roku 1836 po príklade iných škôl slovenský spolok, v jeho knižnici si básnik požičiaval Kollárovu Slávy dceru, Hollého spisy, *Časopis českého musea*, *Květy* a iné. V liste Hroboňovi z roku 1836 profesor Grossmann píše o najhorlivejších žiakoch, ktorými boli Braxatoris, Launer a Gölner.

V roku 1839 dával súkromné hodiny v rodine Pavla Pišla a zamiloval sa do jeho dcéry Márie. Sklamaná láska k tejto žene bola podnetom na vznik najznámejšej Sládkovičovej skladby **Marína**.

V roku 1840 Sládkovič študoval v Bratislave, kde sa zapájal do činnosti Ústavu reči a literatúry československej. Prvými textami, ktoré na pôde Ústavu predstavil, boli básne *Anděl pokoje*, *Naděje* a *Břetislav*, pričom všetky verejne posudzoval **Samo Bohdan Hroboň**, a pojednanie *Nesmrtelnost*, preložené z nemeckého Herdera (Postszenien zur Geschichte der Menschheit), spolu s jeho básňou *Na mladíka*. Báseň *Sliby* posúdil Francisci. V roku 1841 Sládkovič výrazne prispel k založeniu „slovenského národného divadla“.

V roku 1843 odišiel na univerzitu do Halle, kde študoval predovšetkým filozofiu a teológiu. Zoznámil sa tu s Rusmi Jelaginom a Chomiakovovým bratrancom Valujevom, ktorý mu neskôr poslal celého Puškina. V Halle si Sládkovič nakúpil maľované fajky a knihy (hlavne Daubove teologické diela), a tak mu nezostalo na ostatné: „Ondrejko náš žil tam na samej káve, lebo tam porcia kávy, z troch šálok pozostávajúca, len trištvrte strieborného groša stála.“

Po návrate bol vychovávateľom v rodine Petra Bezega v Rybároch. V roku 1847 sa stal farárom v Hrochoti a oženil sa s Antóniou Júliou Sekovičovou. Hoci sa priamo nezúčastnil revolúcie 1848 — 1849, v júni 1849 bol väznený kossuthovskými vojskami. V roku 1856 sa stal farárom v Radvani, 1861 sa zúčastnil memorandového zhromaždenia v Martine. Stal sa zakladajúcim členom Matice slovenskej, resp. jej literárno-dramatického odboru, v rámci ktorého posudzoval novovznikajúce práce. V šesťdesiatych rokoch sa venoval pastoračnej činnosti, náboženskej spisbe a duchovným piesňam. V roku 1868 ochorel na pľúcnu vodnatieľku, ktorej o štyri roky podľahol.

Je po ňom pomenovaná planétka **(4781) Sládkovič** aj **gymnázia** v Banskej Bystrici a v Krupine. V Krupine je po ňom pomenované aj **múzeum**, **ulica** a **park**.

Jeho syn, **Martin Miloš Braxatoris** tiež evanjelický kňaz, bol známy **básnik**, **redaktor** a **prekladateľ**. Jeho vnukom bol libretista a **textár Pavol Braxatoris**, spoluzakladateľ slovenskej **operety** a známy **spolupracovník operiet** s **Gejzom Dusíkom**, ako napr. **Modrá ruža**, **Pod cudzou vlajkou** a ďalších. Ďalšími potomkami boli **Alexandra Braxatorisová** (slovenská dramaturgička, prekladateľka, libretistka) a **Zora Braxatorisová**.

TVORBA

Prvé básne uverejňuje v almanachu Nitra. Vo svojej romantickej poézii spája podnety slovenského folklóru s filozofickou predstavou o ideálnej mravnosti, kráse a dokonalosti človeka. Silným inšpiračným zdrojom boli vlastné zážitky, citový život, osobné konflikty, hľadanie životnej rovnováhy v zložitej situácii v národnom a spoločenskom živote. Vyjadroval sa k rôznym životným otázkam, objavoval i „neobjavenú“ krásu v slovenskej prírode, v ľuďoch a jeho kultúre. V jeho básňach sa objavujú národnobuditeľské a národnoobránné prvky.

Bol pod silným vplyvom **Ludovíta Štúra** a patril k vedúcim osobnostiam jeho družiny. Stal sa zakladajúcim členom **Matice slovenskej** a zúčastnil sa tak na revitalizácii (znovu oživení) slovenského života. Udržiaval kontakty s poprednými predstaviteľmi slovanských národov. Popri pastoračnej činnosti

sa venoval aj náboženskej spisbe. Život, a nie filozofia mu dal podnet k napísaniu jeho najslávnejšej básnickej skladby **Marína**, ktorá je oslavou konkrétnej lásky k žene, ale aj k národu. **Marína** a lyricko-epická báseň **Detvan** sú považované za vrcholy jeho básnického diela.

Popri poézii sa venoval prekladaniu z ruštiny (**Alexander Sergejevič Puškin**), francúzštiny (**Voltaire**, **Jean Racine**), neskôr tiež z nemčiny (**Johann Wolfgang Goethe**). Písal tiež publicistické články (*Národné školy*, *Verejná mienka o nás*), recenzie (**Ján Botto**: *Báj Maginhradu* a i.) a posudky, ktoré mali vysokú teoretickú úroveň. Jeho najprekladanejším dielom do cudzieho jazyka je **Marína** (dvakrát do **maďarčiny**, **češtiny**, **poľštiny**, **francúzštiny**). Na jeho počesť sa od roku 1960 každoročne usporadúva **Sládkovičova Radvaň**, krajská súťaž v umeleckom prednese.

STRUČNÝ PREHĽAD TVORBY:

Sôvety v rodine Dušanovej – alegoricko-filozofická skladba

Marína – básnická skladba

Detvan – básnická skladba

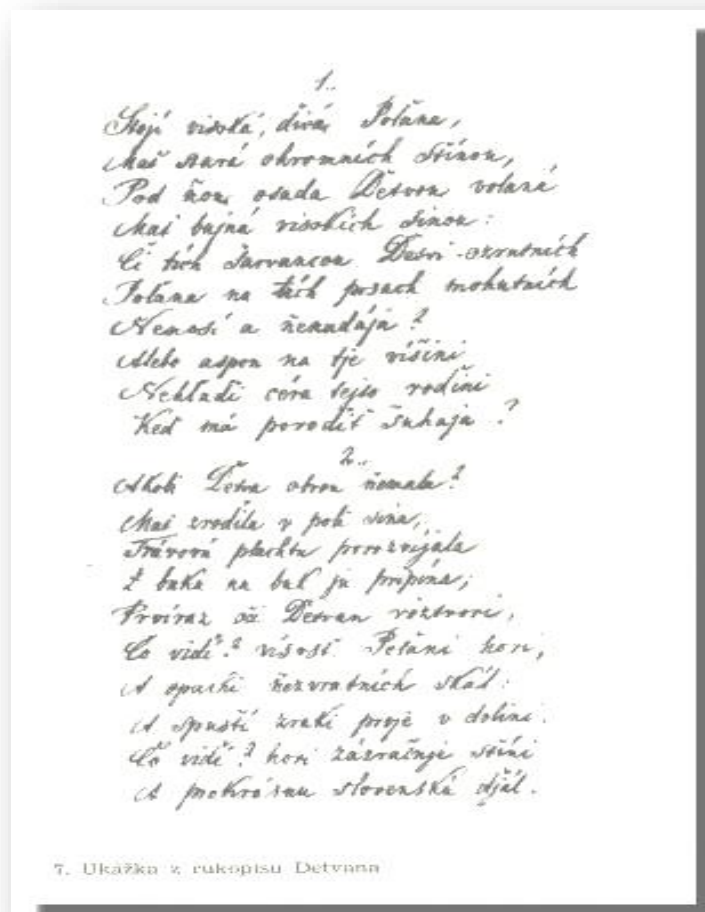
Milica – veršovaná poviedka

Svätomartiniáda – veršovaná história napísaná na pamiatku Memorandového zhromaždenia

Cyrillo-Metodejská – báseň oslavujúca slovenských vierozvestcov

Spisy básnické – básnická skladba

Rôzne básne: **Zúfalec**, **Mládenec**, **More**, **K Nitre**, **Nehaňte ľud môj**, **Zaspievam pieseň o slobodnej vlasti**, **Pozdrav**, **Za tureckej vlády**, **Čierna Hora**, **Rečňovanka**,...

Andrej Štichovský